

Tres recessions en una mateixa línia: trenta-quatre anys de cicle espanyol

Representació de la sèrie de creixement real del PIB espanyol des de 1990: datar les recessions, mesurar-ne la profunditat i la duració, i comprovar que les tres van tindre una forma distinta perquè el xoc que les va provocar també ho era.

DURADA

55 min · 1 sessió

UNITAT 8

Macroeconomia II: model AD-AS i cicles econòmics

MATERIALS

- Paper mil · limetrat o un full de càlcul per parella
- Fitxa impresa amb la sèrie
- Regle i dos colors

AGRUPAMENT

parelles

ENCAIX CURRICULAR · Sabers C.1, C.2 · Comp. específiques CE4 · Comp. clau STEM, CD, CC, CPSAA

Plantejament

Una sèrie de creixement del PIB és la radiografia d'un país. En trenta-quatre anys hi caben tres recessions espanyoles, i cada una té una silueta tan característica que es reconeixen a simple vista una vegada saps mirar-les.

Hui dibuixareu eixa línia i fareu amb ella el que fa un analista: **datar** els episodis, **mesurar-ne** la profunditat i la duració, i després preguntar-vos per què no s'assemblen entre si.

La sèrie

Creixement anual del PIB real d'Espanya, en %:

ANY	%	ANY	%	ANY	%
1990	3,8	2002	2,9	2014	1,4
1991	2,5	2003	3,2	2015	3,8
1992	0,9	2004	3,2	2016	3,0
1993	-1,0	2005	3,7	2017	3,0
1994	2,4	2006	4,2	2018	2,3
1995	2,8	2007	3,6	2019	2,0
1996	2,7	2008	0,9	2020	-11,2
1997	3,7	2009	-3,8	2021	6,4
1998	4,3	2010	0,2	2022	5,8
1999	4,5	2011	-0,8	2023	2,7
2000	5,3	2012	-3,0		
2001	4,0	2013	-1,4		

Sèrie elaborada per a esta fitxa a partir de la Comptabilitat Nacional d'Espanya (INE), arredonida a una dècima. Les dades vigents, subjectes a revisió, estan a ine.es.

Objectius didàctics

- Representar una sèrie temporal llarga i llegir-hi l'alternança de fases del cicle.
- Datar recessions aplicant un criteri explícit i defensar-hi.
- Comparar episodis per profunditat i per duració, i veure que no ordenen igual.
- Distingir una taxa de variació d'un nivell, amb l'error clàssic de percentatges sobre bases distintes.

Passos (sessió de 55 min)

1. **Gràfic (15 min).** Dibuixeu la sèrie amb l'eix X en anys i l'eix Y en % de creixement. Traceu una **línia horitzontal al 0**: és la frontera que separa les dues fases del cicle.
2. **Datar (10 min).** Ombregeu en roig els anys amb creixement negatiu. Escriviu quants episodis distints identifiqueu i amb quin criteri els separeu.
3. **Mesurar (10 min).** Per a cada episodi, anoteu: any d'inici, any de fi, any del mínim, valor del mínim i nombre d'anys en negatiu.
4. **La forma (10 min).** Descriviu la silueta de cada recessió amb una lletra: V, U, W o L. Justifiqueu-la mirant el gràfic, no de memòria.
5. **Nivells, no taxes (10 min).** Preneu 2019 = 100 i calculeu el nivell del PIB el 2020, 2021 i 2022 encadenant les taxes. En quin any es recupera el nivell de 2019?

Preguntes d'anàlisi

- Quina és la recessió **més profunda**? I la **més llarga**? Per què no és la mateixa, i quina creeu que va deixar més empremta en la vida de la gent?
- L'any 2010 apareix en positiu entre dos anys negatius. Comptaríeu 2008-2013 com una recessió o com dues? El vostre criteri ha de ser explícit.
- Compareu la forma de 2020 amb la de 2008-2013. Quina diferència en la **naturalitat del xoc** explica eixes dues siluetes?
- Caure un 11,2 % i créixer l'any següent un 6,4 %, deixa el país on estava? Demostreu-ho amb el càlcul del pas 5.
- Els anys 1997-2007 són deu anys seguits de creixement fort. Es pot saber, **mirant només esta gràfica**, que hi havia una bombolla darrere? Quina altra dada demanaríeu?

Criteris d'avaluació

CRITERI	DESCRIPCIÓ	PES
Representació	Sèrie completa, eixos retolats i línia del 0 traçada	25 %
Datació	Identifica els episodis amb un criteri explícit i coherent	25 %
Comparació	Mesura profunditat i duració i distingix les dues dimensions	25 %
Nivells enfront de taxes	Encadena correctament i respon quan es recupera el nivell	25 %

Variants i extensions

- **Amb suport:** treballar només el tram 2005-2023 i dos episodis.
- **Per a qui va sobrat:** superposar la sèrie de la taxa d'atur (EPA) i comprovar el retard amb què l'ocupació segueix el PIB, tant en caure com en recuperar-se. L'asimetria és molt visible.

- **Comparació europea:** afegir Alemanya o Itàlia des d'Eurostat i discutir per què la crisi de 2008 va ser molt més llarga ací.
- **Connexió amb la Unitat 9:** la recessió més profunda no és la que més atur va deixar. Guardeu esta pregunta per al mercat de treball, on té la seua resposta.

Solució orientativa

Per al professorat: passos de la resolució de l'exercici.

- 1. Les tres recessions.** 1993 (un any, -1,0 %); 2009-2013, amb un rebot intermedi el 2010 que no va arribar a consolidar-se (doble recessió, mínim el 2009 amb -3,8 %); i 2020 (un any, -11,2 %).
- 2. La més profunda i la més llarga no són la mateixa.** La més profunda amb diferència és 2020; la més llarga i danyosa en ocupació és la de 2008-2013, que encadena cinc anys de creixement negatiu o quasi nul.
- 3. Formes distintes.** 2020 dibuixa una V molt estreta i molt fonda: el xoc va ser extern i administratiu, i tan bon punt es va alçar la restricció l'economia va rebotar. 2008-2013 dibuixa una W ampla: el problema era financer i immobiliari i va tardar anys a purgar-se.
- 4. Recuperar el nivell.** Caure un 11,2 % i créixer després un 6,4 % no torna al punt de partida: els percentatges s'apliquen sobre bases distintes. Amb base 100 el 2019, 2020 queda en 88,8 i 2021 en 94,5, encara per davall. El nivell de 2019 no es recupera fins al **2022**, que tanca just al voltant de 100. Tres anys perduts que la taxa de creixement, tota sola, no deixa vore.

Material obert de profedeeconomia.es · Llicència Creative Commons BY-NC-SA · Currículum LOMLOE